

Biserica ortodoxă sârbă.

După numele localității se poate trage concluzia că prima biserică construită a fost închinată Sfântului Apostol Petru. Când a fost construită biserica nu se știe, dar dacă presupunerea este adevărată, biserica a existat deja în secolul al XIV – lea. La începutul secolului al XVIII – lea, după stabilirea în aceste zone a sârbilor conduși de patriarhul Arsenie Ciarnoievici, este construită o altă biserică. Despre locul unde se află această biserică nu se știe cu exactitate.

Se presupune că biserica s-a aflat în partea sudică a localității, acolo unde astăzi se află numerele de casă 757 – 759 și 788 – 789, pentru că acolo a existat un cimitir, iar biserica se află în imediata apropiere a acestuia.

Pe baza actelor care se găsesc în arhiva parohială, pe baza unor notițe în cărțile bisericești și pe baza matricolelor parohiale vechi (ex. matricola cununaților din 1780), se poate afirma cu siguranță anul 1779 ca an al zidirii bisericii de azi .

Construcția era din cărămidă arsă, în direcția est – vest, cu altarul situat în partea estică, în stil baroc.

Lungimea exterioară este de 24 m, lățimea de 9 m, înălțimea până la acoperiș de 6 m, înălțimea turnului 29 m, din care 16 m zidiți din cărămidă arsă, iar în sus este din lemn și scândură, acoperit cu tablă. Este acoperită cu țiglă. Biserica are 11 ferestre și 3 uși.

Conform matricolelor parohiale, această biserică a fost modificată în anul 1820: a fost prelungită spre răsărit cu 4 m, adică a fost adăugat altarul de azi, au fost înălțați pereții și turnul, a fost realizat acoperișul din țiglă și acoperișul turnului în stil baroc din tablă.

Iconostasul este din lemn sculptat și este de o valoare artistică mare. Nu se găsește nici-o inscripție care să ateste anul și autorul sculpturii și picturii iconostasului. Conform aprecierii specialiștilor și a comparației cu alte asemenea lucrări se poate afirma cu siguranță că autorii sculpturilor în lemn sunt frații Ianici din Arad, iar picturile sunt opera lui Nicola Alexici, fiind executate în perioada anilor 1860 – 1865 (*Rosici, et. al., 1985*).

Cea mai mare restaurare și reparație a interiorului bisericii a fost făcută în anul 1929. Iconostasul a fost aurit și curățat, au fost zugrăviți pereții, au fost executate picturi în ulei pe plafonul (bolta) bisericii. Toate acestea au fost realizate de către Nicola Stancovici din Bela Crkva (Serbia) și Vasa Pomorisat – pictorul din Belgrad.

Au mai fost executate și alte reparații: în anul 1872 biserica a fost împrejmuită cu fier forjat, gard care există și în ziua de azi. În anul 1884 a fost reparat turnul și învelitoarea turnului iar în anul 1962 a fost aurită crucea din vârful

turnului. Doi ani mai târziu, în anul 1928 au fost schimbate ferestrele cu alte ferestre din fier și ușile.

Alte reparații au mai fost efectuate în anii 1950 și 1964, iar electrificarea bisericii a fost efectuată în anul 1967.

O mare restaurare a turnului a început în anul 1971, când, în 27 august, în urma unei furtuni violente, au fost grav afectate turnul și acoperișul. Lucrările au continuat și anul următor, când zidurile turnului au fost întărite cu beton și lucrările au fost terminate la 1 octombrie 1972. Lucrările au costat 115.134 lei (*Rosici, et. al., 1985*).

O altă restaurare a bisericii a avut loc în anul 1997 când a fost schimbat acoperișul, țigla de pe acoperiș și alte reparații ale exteriorului bisericii. Toate lucrările au fost executate din fonduri proprii.

În anul 2005 a avut loc o altă reparație majoră, când a fost tencuit tot exteriorul bisericii, inclusiv turnul, a cărui învelitoare din tablă a fost vopsită. Totodată, crucea a fost aurită. Întreaga lucrare a costat 80.000.000 lei și a fost executată din fonduri proprii și donații (*Arhiva parohială*).

În secolul al XVIII – lea, datorită numărului mare de locuitori au existat în localitate 4 parohii până în anul 1775, când una a fost desființată.

Trei parohii au existat până în anul 1868. Două parohii au existat până în anul 1950, când a rămas numai una, ca și în zilele noastre.

Parohiile din Sânpetru Mare au aparținut până în anul 1797 protopopiatului Cenad, din 1797 până în anul 1835 protopopiatului Sînnicolau Mare, în perioada 1835 – 1876 din nou de cel de Cenad. Din anul 1876 a aparținut protopopiatului de Arad. În zilele noastre parohia ortodoxă sârbă din Sânpetru Mare aparține Vicariatului Ortodox Sârb din Timișoara.

Matricolele bisericii au început să fie scrise din anul 1780.

În cursul timpului, până azi, asupra bisericii au fost executate diferite reparații necesare exterioare și interioare care nu au influențat schimbarea înfățișării sau valorii artistice a lucrărilor vechi. În 1884 a fost reparată învelitoarea turlei și în anul 1926 când a fost aurită crucea din vârf. În anul 1929 s-au efectuat reparații generale interioare. Au fost zugrăviți pereții, au fost efectuate picturi în ulei pe plafon și s-a curățat și aurit iconostasul, lucrări realizate de pictorul Vasa Pomorișău. Ultimele reparații au fost efectuate în anul 1950 când a fost din nou aurită crucea din vârful turlei (după Arhiva parohială).